

CROATIA'S ECONOMIC PERFORMANCE IN INTERNATIONAL COMPARISON

EKONOMSKE PERFORMANSE HRVATSKE U MEĐUNARODNOJ USPOREDBI

KRNIC, Branko

Abstract: *The paper researches Croatia's economic performance in the context of international comparison. The position of Croatia has been researched according to selected economic indicators within the scope of the EU countries (EU-28) as well as within the scope of the countries with comparable characteristics (EU-8). Some economic indicators have been examined from the aspect of their mutual connection. Research findings expand the knowledge of the areas requiring the change of economic policy in Croatia as well.*

Key words: *economic performance, international comparison, economic indicators*

Sažetak: *U radu se provodi istraživanje ekonomskih performansi Hrvatske u kontekstu međunarodnih usporedbi. Pozicija Hrvatske istražuje se prema odabranim ekonomskim pokazateljima u obuhvatu zemalja Europske unije (EU-28) i u okviru zemalja usporedivih značajki (EU-8). Neki od ekonomskih pokazatelja razmatraju se i s aspekta njihove međusobne povezanosti. Nalazi istraživanja proširuju spoznaje o područjima nužnih promjena u ekonomskoj politici u Hrvatskoj.*

Ključne riječi: *ekonomske performanse, međunarodne usporedbe, ekonomski pokazatelji*

Author's data: Branko Krnić, dr. sc., Veleučilište VERN', Zagreb, Trg bana Josipa Jelačića 3, branko.krnic@vern.hr

1. Uvod

Ekonomске performanse nacionalnih ekonomija u kontekstu međunarodnih usporedbi istraživački su problem ovog rada. Njegova konkretizacija u smislu istraživanja pozicije Hrvatske u obuhvatu odabranih zemalja predmet je istraživanja. Rad je usmjeren na usporedbu pokazatelja za Hrvatsku s prosječnim ostvarenjima u zemljama članicama Europske unije. Cilj je proširiti spoznaje o ekonomskim performansama Hrvatske na način da se identificiraju područja na kojima Hrvatska zaostaje te da se kvantificira razina zaostajanja za prosjekom zemalja Europske unije (EU-28) i zemalja usporedivih značajki (EU-8). Povezano s tim istraživanje je usmjereno na traženje odgovora na sljedeća istraživačka pitanja: 1. Kakva je pozicija Hrvatske prema odabranim ekonomskim pokazateljima u obuhvatu zemalja Europske unije i u okviru zemalja usporedivih značajki? 2. Kakva se povezanost može utvrditi između pokazatelja BDP-a po stanovniku ili godišnjih stopa rasta BDP-a i ostalih izdvojenih pokazatelja? Odgovori na ta pitanja mogu biti relevantni za dizajniranje promjena u regulaciji i ekonomskoj politici. Rad je strukturiran na način da je nakon uvoda u 2. poglavlju iznesen teorijski okvir. Metodologija istraživanja iznesena je u 3. poglavlju. U 4. poglavlju istražena je pozicija Hrvatske u obuhvatu zemalja Europske unije i u okviru zemalja usporedivih značajki. U 5. je poglavlju istražena povezanost pojedinih pokazatelja u obuhvatu zemalja Europske unije, a u 6. poglavlju iznesen je Zaključak.

2. Teorijski okvir

Ekonomске performanse nacionalnih ekonomija mogu se prema različito strukturiranim pokazateljima istraživati za uže i šire obuhvate zemalja i s različitih aspekata. Pretpostavke za to su razvijene baze podataka međunarodnih i domaćih institucija. Međunarodni monetarni fond, Svjetska banka i pojedinačno središnje banke zemalja, kao i Europska središnja banka, razvili su različite sustave pokazatelja. Međunarodni monetarni fond razvio je obuhvat pokazatelja poznat pod nazivom *Financial Soundness Indicators* [1], Svjetska banka sustav pokazatelja *World Development Indicators* [2], te Europska središnja banka također širok spektar monetarno-financijskih pokazatelja [3]. Europska komisija [4] i Eurostat [5] su radi planiranja, oblikovanja, koordinacije i donošenja ekonomskih i socijalnih politika u Europskoj uniji (dalje u tekstu i EU) u okviru *Europskog semestra*, odnosno njegovih sastavnica: *Procedure prekomjernog deficita* (engl. Excessive Deficit Procedure, EDP) i *Procedure makroekonomskih neravnoteža* (engl. Macroeconomic Imbalances Procedure, MIP) razvili također širok obuhvat pokazatelja [6]. Kao najpoznatija mjera ekonomskih performansi nacionalnih ekonomija koristi se bruto domaći proizvod (BDP), a ovisno o predmetu i aspektu međunarodnih usporedbi, uz BDP, koriste se različiti obuhvati dodatnih pokazatelja. Tako su npr. u istraživanjima determinanti ekonomskog rasta, tj. u komparativnim analizama na tom području, uključivani različiti pokazatelji-čimbenici rasta (koji su vidljivi u prikazu teorija rasta iznesenom u Barro [7], a i iz samog obuhvata tog istraživanja). Nadalje, u istraživanja

financijske stabilnosti uključen je također širok spektar pokazatelja (sinteza takvih istraživanja može se vidjeti u Gadancz i Jayaram [8]). U istraživanjima interakcija između realne i financijske sfere ekonomije i povezanosti financija i rasta uključeni su također različiti obuhvati pokazatelja (pregled literature o tome može se vidjeti u Demirgüç-Kunt i Levine [9]). Pored toga, u brojnim se istraživanjima razvijaju obuhvati pokazatelja koji s različitih aspekata mogu dopuniti standardne mjere ekonomskih performansi nacionalnih ekonomija i omogućiti njihovo praćenje u širem kontekstu. Suvremena su nastojanja usmjerena na dopunjavanje standardnih mjera pokazateljima društvenog razvitka, ekonomske i ekološke održivosti i socijalne uključenosti [10]. U tzv. *Izvještaju Stiglitz-Sen-Fitoussi* iz 2009. godine izneseno je 12 preporuka o tome kako bolje mjeriti ekonomske performanse, društvenu dobrobit i održivost [11]. Imajući u vidu koncepciju i zadane dimenzije ovog rada, te specifičnosti Hrvatske s aspekta iskazanih makroekonomskih neravnoteža i rizika (o tome u Krnić [6] i Krnić i Radošević [12]), istraživanje je najvećim dijelom usmjereno na financijsko-ekonomske pokazatelje. S obzirom da Hrvatska iskazuje visoke stope nezaposlenosti i niske stope zaposlenosti, u razmatranju ekonomskih performansi relevantne su i međunarodne usporedbe s tog aspekta.

3. Metodologija istraživanja

Izbor pokazatelja u ovom radu najvećim je dijelom prilagođen cilju istraživanja, tj. međunarodnoj usporedbi ekonomskih performansi Hrvatske. Svrha je dobivanje uvida u razinu odstupanja Hrvatske od prosjeka zemalja članica Europske unije i zemalja usporedivih značajki na pojedinim područjima. U konačnom formiranju obuhvata pokazatelja značajno ograničenje predstavljao je nedostatak dijela podataka u bazama međunarodnih institucija. Pokazatelji koje su razvili Međunarodni monetarni fond, Svjetska banka, Europska središnja banka, Europska komisija i Eurostat, još uvijek nisu raspoloživi u cijelosti za sve zemlje. To predstavlja određenu slabost u ovakvim istraživanjima pa se dobiveni rezultati svakako trebaju tumačiti uzimajući u obzir kompletnost podataka (zbog toga je u tablici 2. u zagradama naveden i stvarni broj zemalja čiji su pokazatelji uključeni u razmatrani uzorak).

U tablici 1. prikazani su odabrani ekonomski pokazatelji na razini nacionalnih ekonomija i njihovih ključnih sektora. Svaki je pokazatelj definiran s aspekta načina iskazivanja i izvora podataka. Izvori podataka su međunarodne institucije navedene u poglavlju 2. ([1], [3], [4], [5]), Deutsche Bank (DB) i Hrvatska narodna banka (HNB) ([13], [14]). U 4. poglavlju izvršena je njihova obrada. Za obradu podataka korištene su osnovne mjere deskriptivne statistike: srednja položajna vrijednost medijan (engl. Median) i rang (engl. Rank). Pokazatelji za Hrvatsku interpretiraju se u usporedbi sa zemaljama članicama Europske unije (i taj se obuhvat u radu naziva EU-28) te zemljama usporedivih značajki, tj. zemljama sličnih tranzicijskih procesa i stupnja ekonomske razvijenosti mjenog BDP-om po stanovniku (za koje se koristi zajednički naziv EU-8). U obuhvat EU-8 uključene su sljedeće zemlje: Bugarska, Češka, Hrvatska, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija. U 5. je poglavlju za obuhvat EU-28 istražena povezanost odabranih pokazatelja sa stupnjem

ekonomske razvijenosti, kao i s dinamikom gospodarskog rasta.

Pokazatelj	Izvor
P01 – BDP po stanovniku; PPS: EU-28 = 100; 2014.	Eurostat
P02 – BDP, godišnje stope rasta; za razdoblje od 2007. do 2014.	Eurostat
P03 – HICP – stopa inflacije, prosječna godišnja stopa promjene u %; od 2007. do 2014.	Eurostat
P04 – Neto inozemni dug u % BDP-a, 2014.	Eurostat
P05 – Saldo tekućeg računa bilance plaćanja u % BDP-a, trogodišnji prosjek, 2014.	Eurostat
P06 – Udio u svjetskom izvozu, petogodišnja postotna promjena, 2014.	Eurostat
P07 – Neto stanje međunarodnih ulaganja u % BDP-a, 2015.	Eurostat
P08 – Realni efektivni tečaj, trogodišnja postotna promjena, 2014.	Eurostat
P09 – Stopa nezaposlenosti, trogodišnji prosjek, 2014.	Eurostat
P10 – Stopa aktivnosti (15-64 godine), u % stanovništva iste dobne skupine, 2014.	Eurostat
P11 – Stopa zaposlenosti osoba dobne skupine od 55 do 64 godine, 2014.	Eurostat
P12 – Stanovništvo u riziku od siromaštva/socijalne isključenosti, % ukupnog stanovništva, 2014.	Eurostat
P13 – Stopa dugotrajne nezaposlenosti (15-74), % aktivnog stanovništva iste dobne skupine, 2014.	Eurostat
P14 – Stopa nezaposlenosti mladih (15-24), % aktivnog stanovništva iste dobne skupine, 2015.	Eurostat
P15 – Udio mladih (15-24) izvan radnog odnosa, obrazovanja ... , % iste dobne skupine, 2014.	Eurostat
P16 – Nominalni jedinični trošak rada, trogodišnja postotna promjena, 2014.	Eurostat
P17 – Javni dug u % BDP-a, 2015.	Eurostat
P18 – Udjel javnog duga u BDP-u, promjene u %, 2005. – 2014.	Eurostat
P19 – Udjel javnog duga u BDP-u, članice s udjelom $\geq 50\%$, promjene u %, 2005. – 2014.	Eurostat
P20 – Ukupni rashodi opće države u % BDP-a, 2014.	Eurostat
P21 – Neto pozajmljivanje (+)/zaduživanje (–) konsolidirane opće države u % BDP-a, 2014.	Eurostat
P22 – Bankovni krediti općoj državi u % ukupnih bankovnih kredita rezidentima, 2015.	IMF (FSI)
P23 – CDS za državne vrijednosnice (5-godišnje) u baznim bodovima (2. 4. 2016.)	DB
P24 – Indeks cijena stambenih nekretnina, trogodišnja postotna promjena, 2014.	Eurostat
P25 – Rast kredita privatnom sektoru u % BDP-a, konsolidirano, godišnji prosjek, 2005. – 2014.	Eurostat
P26 – Krediti nefinancijskim poduzećima u ukupnim bankovnim kreditima u %, 2015.	IMF (FSI)
P27 – Krediti stanovništvu u ukupnim bankovnim kreditima u %, 2015.	IMF (FSI)
P28 – Dug privatnog sektora, konsolidirano, u % BDP-a, 2014.	Eurostat
P29 – Udjel duga privatnog sektora u BDP-u, konsolidirano, promjene u %, 2005. – 2014.	Eurostat
P30 – Bruto dobit nefinancijskih poduzeća u dodanoj vrijednosti u %, 2014.	Eurostat
P31 – Ulaganja nefinancijskih poduzeća u fiksnu imovinu u % bruto dodane vrijednosti, 2014.	Eurostat
P32 – Povrat na kapital nefinancijskih poduzeća (omjer neto dobiti i kapitala) u %, 2014.	Eurostat
P33 – Bruto raspoloživi dohodak kućanstava po stanovniku u PPS, 2014.	Eurostat
P34 – Kamatne stope banaka na kredite poduzećima do 1 godine, 12/2015.	ECB
P35 – Kamatne stope banaka na kredite poduzećima od 1 do 5 godina, 12/2015.	ECB
P36 – Kamatne stope banaka na kredite poduzećima iznad 5 godina, 12/2015.	ECB
P37 – Kamatne stope banaka na stambene kredite stanovništvu iznad 5 godina, 12/2015.	ECB
P38 – Omjer imovine bankovnog sektora i BDP-a, 2014.	ECB, EC
P39 – Udio imovine bankovnog sektora u ukupnoj imovini financijskog sektora u %, 2014.	ECB, HNB
P40 – Udio stranog vlasništva u bankovnom sektoru u % ukupne imovine, 2014.	EC
P41 – Ukupne obveze financijskog sektora (nekonsolidirano) u % BDP-a u 2014.	Eurostat
P42 – Omjer depozita i kredita u bankama u %, 2015.	IMF (FSI)
P43 – Udio imovine 5 najvećih banaka u ukupnoj imovini u %, 2014.	ECB
P44 – Udio loših kredita u ukupnim kreditima u %, 2015.	IMF (FSI)
P45 – Udio loših kredita u BDP-u u %, 2014.	IMF
P46 – Kamatna marža u ukupnim prihodima u %, 2015.	IMF (FSI)
P47 – Troškovi-ne-kamatni u ukupnim prihodima u %, 2015.	IMF (FSI)
P48 – Regulatorni kapital u % rizikom ponderirane aktive bankovnog sektora, 2015.	IMF (FSI)
P49 – Razlika referentnih aktivnih i pasivnih kamatnih stopa banaka (bazni bodovi), 2015.	IMF (FSI)
P50 – Likvidna imovina u ukupnoj imovini bankovnog sektora u %, 2015.	IMF (FSI)
P51 – Krediti u stranoj valuti u ukupnim kreditima banaka u %, 2015.	IMF (FSI)
P52 – Obveze u stranoj valuti u ukupnim obvezama banaka u %, 2015.	IMF (FSI)
P53 – Neto otvorena pozicija u stranoj valuti u kapitalu banaka u %, 2015.	IMF (FSI)
P54 – Povrat na imovinu u bankovnom sektoru u %, 2015.	IMF (FSI)
P55 – Povrat na kapital u bankovnom sektoru u %, 2015.	IMF (FSI)

Tablica 1. Odabrani ekonomski pokazatelji i izvori podataka

4. Ekonomska pozicija Hrvatske u EU-28 i EU-8

U tablici 2. prikazani su odabrani ekonomski pokazatelji za EU-28, EU-8 i Hrvatsku. Zadržavajući se samo na pokazateljima koji značajnije odstupaju od medijana EU-28 i EU-8, već se iz prvog od njih zapaža da je Hrvatska prema BDP-u po stanovniku u 2014. godini bila na 26. mjestu od 28 zemalja članica Europske unije, tj. samo ispred Bugarske i Rumunjske. Prosječna godišnja stopa rasta BDP-a Hrvatske od 2007. do 2014. godine je -0,7 pa je i po tom pokazatelju dinamike gospodarskog rasta na 26. mjestu u obuhvatu EU-28. Negativnu prosječnu godišnju stopu rasta BDP-a za to razdoblje ostvarile su samo Grčka i Italija. Sve ostale zemlje iz obuhvata zemalja EU-8 u tom su razdoblju ostvarile pozitivne prosječne godišnje stope rasta (najviše od njih Slovačka i Poljska). To ukazuje na slabe ekonomske performanse Hrvatske mjerene standardnim pokazateljima, tj. stupnjem ekonomske razvijenosti i dinamikom ekonomskog rasta. Sljedeći pokazatelj koji za Hrvatsku značajno odstupa od medijana za 27 zemalja članica Europske unije je inozemni dug u % BDP-a. Udio neto inozemnog duga u Hrvatskoj od 69% BDP-a dvostruko je veći od prosjeka 27 zemalja Europske unije. Pri tome treba uzeti u obzir da je medijan za obuhvat 27 zemalja bitno umanjena zemalja koje ovaj pokazatelj iskazuju s negativnim predznakom. Međutim, sve ostale odabrane zemlje iz obuhvata zemalja EU-8 imaju znatno manje udjele neto inozemnog duga u BDP-u u usporedbi s Hrvatskom. U Reinhart et al. [15] kao kritična gornja granica vanjske zaduženosti za ekonomije u razvoju uzima se udjel inozemnog duga u BDP-u od 50%. Pokazatelj petogodišnje postotne promjene udjela u svjetskom izvozu od -17,8% ukazuje na bitno zaostajanje Hrvatske na tom području za zemljama članicama Europske unije. Hrvatska je prema tom pokazatelju na 26. mjestu u obuhvatu EU-28, a zemlje iz EU-8 imaju ili manje smanjenje udjela od Hrvatske ili rast udjela (Bugarska i Poljska). Hrvatska je i prema neto stanju međunarodnih ulaganja sa slabim ostvarenjem u usporedbi s medijanom EU-28. U obuhvatu EU-8 Hrvatska ima najlošiji pokazatelj neto stanja međunarodnih ulaganja. Prosječna trogodišnja stopa nezaposlenosti za Hrvatsku od 16,9 je treća najviša stopa u EU-28. Samo Španjolska i Grčka imaju višu stopu od Hrvatske. Isto tako, Hrvatska u usporedbi s EU-28 i EU-8 iskazuje niske stope aktivnosti stanovništva u dobnoj skupini 15-64 godine, kao i zaposlenosti osoba dobne skupine od 55 do 64 godine, te dvostruko veće stope nezaposlenosti mladih (što je treća najviša stopa u EU-28 i prva najviša stopa u EU-8). Hrvatska je u skupini zemalja koje iskazuju najviše udjele mladih izvan radnog odnosa i obrazovanja. Istodobno, iskazuje i najviše trogodišnje smanjenje nominalnog jediničnog troška rada od svih zemalja u EU-8.

S udjelom javnog duga u BDP-u od 86,7% u 2015. godini Hrvatska je na 10. mjestu u EU-28 te istodobno s najvišim udjelom u obuhvatu zemalja EU-8. Pored toga, ostvarila je dvostruko veće povećanje udjela javnog duga u BDP-u od 2005. do 2014. godine (za 109,1%) u usporedbi s medijanom zemalja u obuhvatu EU-28 (55,2%). Ta je razlika još izraženija kada se iz obuhvata za izračun medijana isključe zemlje s udjelom manjim od 50%. U usporedbi s referentnom vrijednosti iz MIP-a, Hrvatska prema ovom pokazatelju iskazuje značajnu unutarnju makroekonomsku neravnotežu.

KRNIC, B.: CROATIA'S ECONOMIC PERFORMANCE IN INTERNATIONAL COMPARISON

	<i>EU-28</i>	<i>EU-8</i>	<i>HRVATSKA</i>		
	<i>Ostvarenje-medijan</i>	<i>Ostvarenje-medijan</i>	<i>Ostvarenje</i>	<i>Rang u EU-28</i>	<i>Rang u EU-8</i>
P01	84,5	68,0	59,0	26 (28)	6 (8)
P02	0,9	1,4	-0,7	26 (28)	8 (8)
P03	2,1	2,6	2,5	9 (28)	5 (8)
P04	31,4	33,5	69,0	5 (27)	1 (8)
P05	0,8	0,7	0,5	16 (28)	5 (8)
P06	-10,9	-1,0	-17,8	26 (28)	8 (8)
P07	-39,4	-61,3	-79	24 (28)	8 (8)
P08	-0,7	-1,2	0,9	15 (28)	3 (8)
P09	9,6	9,7	16,9	3 (28)	1 (8)
P10	72,3	68,5	66,1	26 (28)	7 (8)
P11	47,0	42,8	36,2	26 (28)	7 (8)
P12	24,4	27,0	29,3	6 (28)	4 (8)
P13	4,1	4,6	10,1	3 (28)	4 (8)
P14	20,6	21,2	43,0	3 (28)	1 (8)
P15	12,0	13,2	19,3	3 (28)	2 (8)
P16	5,1	3,15	-5,8	26 (28)	8 (8)
P17	68,2	52,1	86,7	10 (28)	1 (8)
P18	55,2	55,2	109,1	10 (28)	3 (8)
P19	48,3	57,8	109,1	5 (19)	2 (5)
P20	45,4	42,4	48,2	13 (28)	3 (8)
P21	-2,9	-3,1	-5,6	23 (28)	7 (8)
P22	2,7	5,6	15,7	1 (25)	1 (8)
P23	63	114	269	1 (24)	1 (8)
P24	0,3	-4,8	-17,7	26 (28)	8 (8)
P25	6,6	5,8	6,6	14 (28)	3 (8)
P26	32,3	34,1	33,8	10 (24)	5 (8)
P27	33,5	38,8	46,4	4 (25)	3 (8)
P28	128,8	84,7	120,8	17 (28)	2 (8)
P29	27,8	52,9	51,2	8 (28)	5 (8)
P30	42,9	49,0	29,7	26 (27)	8 (8)
P31	23,1	26,0	26,0	7 (25)	4 (7)
P32	15,3	13,4	3,7	22 (24)	5 (6)
P33	16.537	14.062	12.339	22 (24)	6 (7)
P34	3,0	3,6	5,4	4 (28)	1 (8)
P35	3,2	4,2	5,3	2 (28)	2 (8)
P36	2,9	3,6	4,4	5 (28)	3 (8)
P37	2,9	3,1	5,5	3 (28)	3 (8)
P38	2,7	1,1	1,3	17/18 (25)	1 (6)
P39	71,2	72,8	72,8	7/8 (20)	2/3 (3)
P40	32,5	69,4	90,1	1 (18)	1 (5)
P41	416,9	181,0	201,4	19 (28)	2 (8)
P42	94,9	109,8	90,4	12 (21)	5 (6)
P43	59,9	55,3	72,3	7 (28)	1 (8)
P44	5,7	10,9	16,3	5 (25)	2 (8)
P45	5,5	8,4	8,1	9 (23)	4 (6)
P46	58,7	60,5	64,5	9 (24)	3 (8)
P47	60,7	64,3	94,4	1 (24)	1 (8)
P48	18,1	18,3	21,0	7 (27)	2 (8)
P49	299,8	371	494,4	3 (18)	2 (5)
P50	26,4	32,8	34,2	5/6 (22)	3/4 (8)
P51	24,5	49,8	71,4	1 (19)	1 (5)
P52	25,3	35,0	65,3	1 (18)	1 (5)
P53	1,2	0,9	12,5	3 (20)	2 (7)
P54	0,7	0,8	-1,1	25 (26)	8 (8)
P55	7,2	7,6	-7,8	27 (8)	8 (8)

Tablica 2. Odabrani ekonomski pokazatelji za EU-28, EU-8 i Hrvatsku

Ta je neravnoteža još izraženija prema kriteriju za rizik fiskalne održivosti koji je 42,8% BDP-a za tzv. *ekonomije s tržištem u nastajanju* (engl. emerging market economies) (Baldacci et al. [16]). Hrvatska je i u skupini zemalja s najvećim udjelom neto zaduživanja konsolidirane opće države u BDP-u i s najvećim udjelom bankovnih kredita općoj državi u % ukupnih kredita rezidentima, kao i najvišom razinom rizika zemlje i najvišim trogodišnjim padom cijena nekretnina u EU-8. Nadalje, razina duga privatnog sektora znatno je viša od medijana EU-8, a nefinancijska poduzeća ostvaruju najmanji udio bruto dobiti u dodanoj vrijednosti u EU-8, kao i nizak povrat na kapital u usporedbi s medijanom EU-8. Sve razmatrane kategorije kamatnih stopa iznad su medijana za EU-28 i EU-8 (što odgovara nalazima u Krnić [17] za ranija razdoblja). Pored toga, bankovni sektor je u skupini zemalja s najvišim udjelom loših kredita u ukupnim kreditima, najvišom razlikom referentnih aktivnih i pasivnih kamatnih stopa, kao i s najvišim nekamatnim troškovima u ukupnim prihodima. Istodobno, u razmatranom obuhvatu zemalja za koje se raspolagalo podacima, banke u Hrvatskoj iskazuju najviši udio stranog vlasništva, najvišu koncentraciju u obuhvatu EU-8, najviši udio kredita u stranoj valuti u ukupnim kreditima i obveza u stranoj valuti u ukupnim obvezama, te među najvišim omjerima neto otvorene pozicije u stranoj valuti i kapitala. U 2015. godini taj je sektor ostvario povrate na kapital i na imovinu s negativnim predznakom, tj. najlošije u EU-8.

5. Povezanosti izdvojenih ekonomskih pokazatelja u EU-28

U tablici 3. prikazani su koeficijenti korelacije BDP-a po stanovniku (P01) i godišnjih stope rasta BDP-a (P02) s odabranim ekonomskim pokazateljima.

Odabrani ekonomski pokazatelji	P01	P02
<i>HICP – stopa inflacije, prosječna godišnja stopa u %; od 2007. do 2014.</i>	-0,4	0,2
<i>Saldo tekućeg računa bilance plaćanja u % BDP-a, trogodišnji prosjek, 2014.</i>	0,5	0,1
<i>Udio u svjetskom izvozu, petogodišnja postotna promjena, 2014.</i>	-0,1	0,5
<i>Neto stanje međunarodnih ulaganja u % BDP-a, 2015.</i>	0,6	0,3
<i>Stopa nezaposlenosti, trogodišnji prosjek, 2014.</i>	-0,4	-0,6
<i>Stopa aktivnosti (15-64 godine), u % stanovništva iste dobne skupine, 2014.</i>	0,3	-0,0
<i>Stopa zaposlenosti osoba dobne skupine od 55 do 64 godine, 2014.</i>	0,2	0,1
<i>Stanovništvo u riziku od siromaštva ..., % ukupnog stanovništva, 2014.</i>	-0,5	-0,2
<i>Stopa dugotrajne nezaposlenosti (15-74), % aktivnog stanovništva iste dobne skupine, 2014.</i>	-0,4	-0,6
<i>Stopa nezaposlenosti mladih (15-24), % aktivnog stanovništva iste dobne skupine, 2015.</i>	-0,3	-0,6
<i>Udio mladih (15-24) izvan radnog odnosa, obrazovanja ... , % iste dobne skupine, 2014.</i>	-0,5	-0,4
<i>Javni dug u % BDP-a, 2015.</i>	-0,1	-0,7
<i>Ukupni rashodi opće države u % BDP-a, 2014.</i>	0,2	-0,5
<i>Rast kredita privatnom sektoru u % BDP-a, konsolidirano, godišnji prosjek 2005. - 2014.</i>	0,6	0,2
<i>Dug privatnog sektora, konsolidirano, u % BDP-a, 2014.</i>	0,6	-0,2
<i>Udjel duga privatnog sektora u BDP-u, konsolidirano, promjene u %, 2005. – 2014.</i>	-0,1	0,2
<i>Kamatne stope banaka na kredite poduzećima do 1 godine, 12/2015.</i>	-0,5	-0,2
<i>Kamatne stope banaka na kredite poduzećima od 1 do 5 godina, 12/2015.</i>	-0,6	0,1
<i>Kamatne stope banaka na kredite poduzećima iznad 5 godina, 12/2015.</i>	-0,5	0,0
<i>Kamatne stope banaka na stambene kredite stanovništvu iznad 5 godina, 12/2015.</i>	-0,3	0,1
<i>Ukupne obveze financijskog sektora (nekonsolidirano) u % BDP-a u 2014.</i>	0,8	0,2

Tablica 3. Koeficijenti korelacije BDP-a po stanovniku (P01) i godišnjih stope rasta BDP-a (P02) s odabranim ekonomskim pokazateljima

Iz tablice 3. je vidljivo da je utvrđena srednje jaka pozitivna veza BDP-a po stanovniku sa saldom tekućeg računa bilance plaćanja, neto stanjem međunarodnih ulaganja, rastom kredita privatnom sektoru i dugom privatnog sektora te jaka pozitivna veza s ukupnim obvezama financijskog sektora. Pored toga, BDP po stanovniku je u srednje jakoj negativnoj povezanosti s udjelom stanovništva u riziku od siromaštva u ukupnom stanovništvu, s udjelom mladih izvan radnog odnosa, obrazovanja i edukacije, te razmatranim kategorijama kamatnih stopa. Prosječne godišnje stope rasta BDP-a za razdoblje od 2007. do 2014. u srednje jakoj pozitivnoj povezanosti su s petogodišnjom postotnom promjenom udjela u svjetskom izvozu te u srednje jakoj negativnoj povezanosti sa stopom nezaposlenosti, stopom dugotrajne nezaposlenosti, javnim dugom i ukupnim rashodima opće države. Na taj način su, na dijelom drukčije strukturiranim podacima, potvrđeni nalazi istraživanja u Krnić [6] o povezanostima stupnja ekonomske razvijenosti i dinamike ekonomskog rasta s razmatranim pokazateljima.

6. Zaključak

Cilj je ovog rada bio proširiti spoznaje o ekonomskim performansama Hrvatske identificiranjem područja na kojima Hrvatska zaostaje te utvrđivanjem razina zaostajanja za prosjekom zemalja EU-28 i EU-8. Provedenim istraživanjem dobiveni su odgovori na istraživačka pitanja i ostvaren je postavljeni cilj rada. Utvrđena su značajna odstupanja Hrvatske od medijana zemalja članica Europske unije i zemalja usporedivih značajki u dijelu odabranih ekonomskih pokazatelja. U dijelu pokazatelja izdvojenih za istraživanje njihove povezanosti s BDP-om po stanovniku ili prosječnim godišnjim stopama rasta BDP-a u zemljama članicama Europske unije utvrđene su korelacije srednje jakosti koje ukazuju na međuovisnosti različitih čimbenika u funkcioniranju nacionalnih ekonomija. To također može biti relevantno za razumijevanje sinergijskih učinaka u funkcioniranju nacionalne ekonomije. Najveće ograničenje u ovom radu bila je neraspoloživost svih relevantnih podataka. To je dijelom ograničilo razmatrani obuhvat pokazatelja ali i tumačenje dobivenih rezultata. Nadalje, u budućim bi istraživanjima odstupanja Hrvatske od prosjeka zemalja Europske unije bilo korisno interpretirati i u kontekstu potencijalnih uzroka dostignutih razina i ostvarene dinamike. Komparativna analiza *startnih pozicija*, primijenjenih ekonomskih politika i regulacije, te ograničavajućih čimbenika u funkcioniranju nacionalnih ekonomija zemalja članica Europske unije bila bi u tome korisna analitička podloga.

7. Literatura

- [1] IMF, Dostupno na: <http://www.imf.org>. <http://data.imf.org/?sk=9F855EAE-C765-405E-9C9A-A9DC2C1FEE47>. (Pristup: 1. 3. - 30.4. 2016.).
- [2] World Bank, Dostupno na: <http://data.worldbank.org/indicator>. (Pristup: 2. 4. 2016.).
- [3] ECB, Dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>. (Pristup: 1. 3. - 30.4. 2016.).

- [4] European Commission, Dostupno na: <http://ec.europa.eu/geninfo/query/index.do?query=Text=macroeconomic+imbalances>. (Pristup: 1. 3. - 30.4. 2016.).
- [5] Eurostat, Dostupno na: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/macroeconomic-imbalances-procedure/indicators>. (Pristup: 1. 3. - 30.4. 2016.).
- [6] Krnić, B. (2015.), Financijski aspekti neravnoteža i rizika hrvatske ekonomije, *Zbornik radova 16. međunarodne znanstvene i stručne konferencije „Računovodstvo i financije – RiM“*, Jurić, Đ. (urednica), str. 107-126, ISBN 978-953-7828-10-3., Primošten, lipanj 2015., Hrvatski računovođa i RRIF Visoka škola za financijski menadžment, Zagreb.
- [7] Barro, R. J. (1996.), Determinants of Economic Growth: A Cross-Country Empirical Study, NBER Working Paper 5698. Dostupno na: <http://www.nber.org/papers/w5698.pdf>. (Pristup 25. 4. 2016.).
- [8] Gadanez, B. i Jayaram, K. (2009.), Measures of financial stability – a review, BIS, *Proceedings of the IFC Conference on „Measuring financial innovation and its impact“*, Basel, 26. i 27. kolovoza 2008., vol. 51, pp. 365 – 380. Dostupno na: <http://www.bis.org/ifc/publ/ifcb31.pdf>. (Pristup 25. 4. 2016.).
- [9] Demirgüç-Kunt, A., Levine, R. (2008.), „Finance, Financial Sector Policies, and Long-Run Growth“, *World Bank Policy Research Working Paper*, no. 4469. Dostupno na: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSContentServer/WDSP/IB/2008/01/07/000158349_20080107115116/Rendered/PDF/wps4469.pdf. (Pristup 25. 4. 2016.).
- [10] Eurostat, Dostupno na: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/gdp-and-beyond/background>. (Pristup: 1. 3. - 30. 4. 2016.).
- [11] Stiglitz, J. E., Sen, A., Fitoussi, J. P. (2009.), Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress, IEP. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/118025/118123/Fitoussi+Commission+report/7bac2480-4658-439fb022e6542ebf714e>. (Pristup: 25. 4. 2016.).
- [12] Krnić, B. i Radošević, D. (2014). Makroekonomske neravnoteže u hrvatskoj ekonomiji: dualitet između financijskog i realnog sektora, *Ekonomski pregled*, vol. 65, br. 1: 3-34. ISSN 0424-7558.
- [13] DB, Deutsche Bank, Dostupno na: [https://www.dbresearch.de/servlet/reweb2.ReWEB?rwnode=DBR_INTERNET_DE-PROD\\$EM&rwobj=CDS.calias&rwsite=DBR_INTERNET_de-PROD](https://www.dbresearch.de/servlet/reweb2.ReWEB?rwnode=DBR_INTERNET_DE-PROD$EM&rwobj=CDS.calias&rwsite=DBR_INTERNET_de-PROD). (Pristup: 2. 4. 2016.).
- [14] HNB, Dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika>. (Pristup: 28. 3. 2016.).
- [15] Reinhart, M. C., Rogoff, S. K., Savastano, A. M. (2003.), Debt Intolerance, *NBER Working Paper Series*, No. 9908. Dostupno na: <http://www.nber.org/papers/w9908.pdf>. (Pristup: 25. 4. 2016.).
- [16] Baldacci, E., Petrova, I., Belhocine, N., Dobrescu, G., Mazraani, S. (2011.), Assessing Fiscal Stress, *IMF Working paper*, WP/11/100. Dostupno na: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp11100.pdf>. (Pristup: 25. 4. 2016.).
- [17] Krnić, B., Interest rates on corporate loans in Croatia as an indicator of imbalance between the financial and the real sector of national economy, *International Journal – Vallis Aurea*, vol. 1, no. 2, 2015, pp. 41-55. ISSN 2412-5210.

Photo 028. Police / Policija